

git, ac duo item è Clero Civitatis, et horum alter similiter ab Episcopo, alter à Clero constituitur. Horum est adhibendum consilium in iis, quæ temporalium rerum administrationem, ac rectam seminarii procuracionem respiciunt.

(1) Videndus S. Carolus Borromeus Conc. Provinc. V, Act. Eccles. Mediolan. par. 1 p. 220 t. 1 ed. Patav. 1754.

5. Itaque his consultoribus uti debet Episcopus, cum gestæ administrationis rationem postulat, quæ à seminarii administratoribus unoquoque anno reddenda est, (1); et cum seminarii egestati consulturus legem, modumque constituit solutionis, quæ ex redditibus Mensæ Episcopalis, et Capituli, atque omnium, quæ in diocesi sunt, beneficiorum seminario quotannis tribuenda est (2). Horum omnium adhibendum est consilium, quod tamen sequi non cogitur Episcopus, cui integrum est ea facere, quæ pro sua pietate, ac prudentia potiora judicet (3); et omnes semel electi, à commisso munere sine juxta causa removeri nequeunt (4).

(1) Concilium Tridentinum loc. indic.

(2) Ne unquam propter redituam inopiam seminaria pereant, sapientissime à Concilio Tridentino eod. loc. statutum est, ut ex redditibus Mensæ Episcopalis, et Capituli, omniumque beneficiorum, quæ in diocesi sunt, certa vis pecuniæ detrahatur, quæ Seminario singulis annis solvenda est. Hujus solutionis lex, et modus ab Episcopo constituitur. Quin etiam eadem Tridentina lege cautum est, ut simplicia quoque beneficia ab Episcopo seminario uniantur, sive conjungantur. Quomodo autem hæc unio facienda sit, late explicat Benedictus XIV. de Synod. dioc. 1. 9 c. 7.

(3) Consule Giraldum Expos. Jur. Pontif. par. 2. sect. 109 et 110 p. 985 seq.

(4) Videndus Giraldus loc. mox. indic., à quo etiam cuncta declarantur, in quibus duo illi ex Capitulo, duoque ex Clero electi consulendi sunt.

Quod Hispaniam spectat, de *Seminariis* consule legg. tit. 11 lib. 1. *Novis. Compilat.*, de ipsis specialiter conceptas. Novissimi autem Concordati art. 28 sic se habet:

Regiæ Majestatis Catholicæ Gubernium, firmo alioquin proposito opportune, et quo citius circumstantiæ id sinant, reque prius cum Apostolica Sede concordata, Seminaria generalia instituendi, in quibus latiori, ut par est, modo ecclesiastica studia excolantur, provide pro sui parte curabit. Ut Seminaria Conciliaria in Diocesis, ubi nunc desunt, sine mora erigantur; quo nempe in posterum nulla in Hispanica ditioe Ecclesia sit, quæ unum saltem Seminarium, sui cleri educationi sufficiens, non habeat. In Seminariis admittentur, atque ad normam Sacri Concilii Tridentini informabuntur, ac instituentur adolescentes, quos Archiepiscopi et Episcopi, pro Diocesium necessitate vel utilitate, in eadem recipiendos judicaverint. In omnibus vero, quæ ad Seminariorum regimen, doctrinam, honorumque administrationem pertinent, Tridentini ipsius Concilii Decreta servabuntur.

Si novæ Diocesium circumscriptionis causa, duo Seminaria in aliquibus

supersint, alterum in principe Episcopatus civitate, alterum in Diocesi adgreganda, utrumque conservabitur quoad Regio Gubernio atque Episcopis id unanimo consensu utile videatur.

Cui consequentia sunt, et Reg. decret. 21 Maj. 1852, adsentiente R. Nuntio latum, ubi Seminar. regiminis fundamenta ponuntur; et Reg. Sched. 28 Sept. ejusd. an., per quam promulgata est nova pro illis scholis studiorum methodus, ab ipso Rev. Nuntio profecta.

TITULUS XII.

DE HOSPITALIBUS.

1. HOSPITALIA APUD CHRISTIANOS ANTIQUISSIMA.—2. VARIE EORUM SPECIES.—3. HOSPITALIA, EPISCOPO SUBJECTA.—4. LOCA PIA.

MAGNAM sibi semper Ecclesia curam assumpsit fovendorum, ac recreandorum pauperum, qui aliena ope indigerent; et in ipso quidem Christianæ Religionis initio, Fideles honorum pretium Apostolis offerebant, ut illud inter pauperes distribuerent (1). Sed data Ecclesiæ pace, publicas etiam ædes Christiani ædificare cœperunt, quibus pauperes exciperentur hospitio, ac necessaria quæque obtinerent (2). Præsertim vero Christiani Occidentales ea de re laborarunt octavo, et nono sæculo; qua tempestate omnia fere monachorum, et canonicorum monasteria conjunctas habebant ædes, quæ præsidio erant pauperibus, ægrotis, peregrinis (3). Alia etiam ejusdem generis diversoria constituta sunt, potissimum ut hospitalis domus fere ubique pareret iis, qui sacras peregrinationes suscipiebant (4).

(1) Act. Apostol. IV. 37.

(2) Sæculo IV jam plura ædificata fuisse hospitalia, certum est. Unum certe hospitale circa annum 350, Constantinopoli erexit Zoticus Senator, uti narrat Baronius ad an. 350 n. 28 t. 4 p. 251. ed. Luc., ejus quidem hominis etiam mentio fit in L. 54 c. de Episc. et Cleric., ubi plura hospitalium genera memorantur. Gregorius Nazianzenus orat. 5 n. 95 p. 102 opp. t. 1 ed. Colon. 1690, Julianum Apostatam ridet, quod infidelibus Christianorum exemplum proponens, eos hortetur ad excitanda xenodochia. Ipse Gregorius Orat. 20 p. 559, ptoctrophia à S. Basilio extra Urbem Episcopalem magnificentissime extracta memorat. Celebre est etiam xenodochium Romæ à Pamphilio, et Nosocomium à Fabiola erectum, uti narrat Hieronymus Ep. 66 ad

Pammachium n. 41 et Ep. 77 ad Ocean. n. 6 opp. t. 1 col. 599 et 457 ed. Vallarsii Veronæ. Denique Theodoretus Hist. 1. 5 c. 49 p. 219 ed. Cantabrig. narrat, Flacillam Augustam, Theodosii M. uxorem, in Ecclesiæ xenodochiis abjecta quæque munera exercuisse. Confer etiam S. Jo. Chrysostomum l. 3 ad Stagyr. à demon. vexat. n. 45 p. 223 t. 4 opp., et Homil. 45 in act. Apostol. n. 3 p. 542 t. 9 ed. Paris. 1718., S. Augustinum tract. 97 in Evang. S. Joan. n. 4 opp. t. 4 col. 976 ed. Ven. 1760., Concilium Calcedonense act. 5 col. 1275 act. 11 col. 1606 et can. 8 col. 1636 t. 4 conc. Labbæi ed. Ven. ubi et aliorum hospitalium mentio est.

(5) Consule Thomassinum Vet. et nov. Eccles. disciplin. par. 1 l. 2 c. 89 et seq.

(4) Confer Muratorum Antiquit. Italic. dissert. 57.

2. Loca hospitibus, ac peregrinis excipiendis destinata, proprie hospitalia dicuntur; at eo nomine vulgo vocantur omnia loca, quæ alendis, educandis, sustentandis quibusvis hominibus ope egentibus, addicta sunt. Hinc plura sunt hospitalia, quæ propriis nominibus designantur; veluti *xenodochia*, quibus hospites excipiuntur, *orphanotrophia* orphanis educandis, *nosoeomia* ægrotis curandis, *ptochotropia* pauperibus sustentandis, *gerontocomia* alendis senibus, *brephotrophia* nutriendis infantibus comparata.

3. Omnia hæc loca subjiciuntur Episcopo diæceseos, in qua sita sunt, nisi exempta probentur; aut aliud postulent leges, quæ in eorum foundatione constitutæ sunt. Quin etiam exempta poterit Episcopus, ubi opus fuerit, visitare, atque corrigere, exceptis hospitalibus militarium ordinum, aut religiosorum, quibus antiqua institutionis decreta servanda sunt (1), itemque exceptis hospitalibus, quæ sub immediata Regum protectione sunt (2). Verum et horum locorum, quamquam à laicis regantur, Administratores quovis anno reddere Episcopo debent gestæ administrationis rationem, nisi aliter in eorum foundatione cautum sit (3). Quod si lege aliqua, privilegio, aut consuetudine hæc ratio aliis reddenda sit, tamen cum iis etiam Episcopus erit adhibendus.

(1) Clem. 2 §. Præmissa de Relig. domib.

(N. S. Plures nempe exorti sunt Ordines Religiosi, quibus ex proprio instituto, Hospitalium cura incumbit; unde et dicti *Hospitalarii*. Hujusmodi fuere Hospitalarii S. Joannis Hierosolymitani, S. M. Teutonicorum, Calatravenses etc., qui postea in Ordines equestres, et militares commutati sunt. Demum sæculo XVI, S. Joannes de Deo, Lusitanus, Ordinem instituit ad officia Pietatis erga pauperes, præsertim infirmos, exercenda, quem Pius V primum confirmavit Constit. quæ incipit: *Licet ex debito*.—V. tom. 1 pagg. 559-40, not.

(2) Concilium Tridentinum sess. 22 c. 8 de Reform. Vide Giraldum Exposit. Jur. Pontif. par. 2 sect. 8 t. 2 p. 922, ubi explicatur, quæ hospitalia sint, quæ sub immediata Regum protectione esse dicantur, — quæmodi compluraria in Hispania erecta, — quæque Episcopi visitationi non subsint.

(5) Concil. Tridentinum sess. 22 c. 9 de Reform.

(N. S. In Hispania tota Hospitalium cura Episcopis demandata erat, quam per Parochos, aliosque Ecclesiæ ministros impendebant, ut evincitur ex Syn. Vallisolet. Cap. 14. «In locis, ait, ubi ad hoc sunt domus aliquæ deputatæ, Rectores, et Curati diligenter invigilent, ut domus hujusmodi sic convenienter paratæ sint, quod hospitalitas ipsa, ad quam deputatæ fuerunt, in eis debite observetur, et ad hoc Rectores ipsi per Ordinarios compellantur.» Et ex Constit. Syn. Guidonis Episcopi Helen. an. 1337, Cap. 5, aperte colligitur).

Videsis quæ tom. 1, pag. 116, de Episcoporum ac civil. gubernat. in Hospitalia aliaque pia loca auctorit., post Cl. Auct., indicavimus.—*Novis. Compilationis* lib. 1 tit. 5 lex 22, Caroli IV Reg. dispositionem de ipsorum alienandis bonis exhibet: alia similis 7 Apr. 1348 lata est.—Notanda lex 20 Jun. 1849, vulgo *de beneficencia* dicta, in qua de Prælatorum ac cleri parochialis in talibus negotiis interventu decernitur: ut nempe respectivis cœtibus (*juntas de beneficencia*), tum generali, tum provincialibus, tum etiam municipalibus, juxta designatum ibi numerum, adsint. V. quoque Reg. decretum 14 Maj. 1852, vulgo «Reglamento para la ejecucion de la Ley de Beneficencia de 20 de Junio de 1849: necnon Regg. ordinat. 25 Mart. 1845, et 28 Maj. 1852, in quibus de perducendis ad effectum legatis, quæ in Hospitalium vel piorum locorum favorem à testatoribus consignentur, cautum est.*

4. Quod de hospitalibus dico, id etiam dictum volo de ceteris piis locis, uti sunt confraternitates, quas vocant, collegia, cetera similia, quæ cuncta Episcopo subsunt, quamquam à laicis administrantur. Ac de Confraternitatibus præsertim decet animadvertere, eas erigendas esse auctoritate Episcopi, qui earumdem etiam statuta cognoscere, atque approbare debet (1).

(1) Clemens VIII, const. *Quæcumque*, 550 Bullar., t. 5 par. 5 p. 85.

(N. S. Monachorum Congregationes æmulasse visi sunt laici, quum Societates instituire cœperunt, quibus miserabilium hominum necessitatibus commodius prospicerent. Nulla potior via excogitari poterat, ut homines, sæculi negotiis alioqui implicati, quodam veluti fraternitatis vinculo, misericordiæ operibus obeundis constricti, à vitiiis abhorrentes, religionem simul, et charitatem sectarentur. Verum ea est humanæ naturæ conditio, ut non diu neque res firmissimæ persistant, neque int-gerrime institutæ, illibata permanent. Unde Syrod. Nannetens. an. circiter 890, Can. 15, post recensitas abusiones, quæ in his recens invecitis Confraternitatibus irrepserant, hæc decrevit: «Pastos autem, et comessationes, quas Divina auctoritas vetat, ubi et gravedines, et indebitæ exactiones, et turpes, ac inanes lætitiæ, et rixæ, et odia, et dissensiones accidere solent; adeo penitus interdiciamus, ut qui contra hoc decretum agere præsumperit, si Presbyter fuerit, vel quilibet Clericus, gradu privetur; si laicus est, aut fœmina, ab Ecclesia usque ad satisfactionem separetur.»

Dein quedam institutæ sunt ad SS. Sacramenti, Deiparæ Virginis, et

Sanctorum cultum promovendum; at novæ multæque successu temporis institutæ Societates, non ideo utiliores, evaserunt. Improborum nonnulli, pio Sanctorum nomine abutentes, machinandis potius eriminibus, quam colendis Sanctorum festis inter se conveniebant. Quocirca Henricus IV, an. 1475, et Carolus V, an. 1554, Confraternitates omnes, nisi quæ piis exsequendis exercitiis erectæ fuerant, ac præcedente Ordinarii, et Regis licentiâ, extinguendas omnino esse, neque aliter de novo erigendas, decrevere: Leg. 42 tit. 12 lib. 12 *Novis. Compilat.* Quin et præf. Carolus, an. 1552, Societates omnes, etiam Regio confirmatas Decreto, quæ ex hominibus, fabrilibus deditis exercitiis, coaluerant, aboleptas sanxit: Legg. 15 eod. tit. ac lib.; leg. 25 lib. 8 ejusd. Cod. Confraternitatum tamen erectiones plurimum promovit S. Carolus Borromæus in Conc. Mediolan. II, III, et IV, quippe quæ tunc uberrimos in Ecclesia fructus esse viderentur. Pius V, Constit. *Ex debito*, Episcopos hortatur, ut Confraternitates ad puerorum institutionem erigere curent. Tum qui sequuti sunt Pontifices, Confraternitatum erectiones, Indulgentiarum, et privilegiorum concessionibus decorarunt. Nemo non videt hujusmodi Societates, quæ proximorum subveniendis indigentis institutæ sunt, utiles prorsus esse, si ex hominibus coalescant, qui Christi quærent, non quæ sua sunt, et nisi forte irrepererint abusiones à præf. Syn. Nannetens. damnatæ. Eæ quæcumque sint, absque Regio, ut dictum est, adsensu, erigendæ non sunt, et adprobatis ab Ordinario Constitutionibus: Clemens VIII in Constit. *Quicumque*, et Syn. Valent. an. 1565 Sess. 4 tit. 5, cap. 15, alias 15. Immo visitari possunt ab Episcopo, nisi quæ sub Regum immediata protectione sunt: Trident. Sess. 22 Ref. cap. 8 — *De Confraternitatibus* maxime attendenda lex 6 tit. 2 lib. 1 *Novis. Compilat.*, de Reg. in proposito consensu; ejus præceptum multoties, ad hæc usque tempora, pro plena observantia, iteratum est.*

TITULUS III.

DE REBUS TEMPORALIBUS ECCLESIE.

1. COMMUNIA BONA OMNI HOMINUM SOCIETATI NECESSARIA.—2. SEMPER COMMUNIA BONA ECCLESIE FUERUNT?—3. QUO JURE FUERINT?—4 ET 5. NON SUB CHRISTIANIS MODO, SED ETIAM SUB ETHNICIS IMPERATORIBUS, ECCLESIA HABUIT BONA IMMOBILIA.—6. ET 7. DISTRIBUTIO BONORUM ECCLESIASTICORUM.

Ventum est ad res temporales Ecclesiæ, quæ scilicet ecclesiasticis usibus addictæ sunt. Nulla enim universitas sine bonis communibus stare potest; cum necessario multæ faciendæ sint impensæ, ut ministri stipendium habeant, ut agantur conventus, ut omnia societati necessaria comparentur. Ecclesia hominum societas est, ideoque, ut ceteræ societates, communibus his bonis carere non potest. Hinc ei sua fuerunt, ab ipso initio Christianæ Religionis, bona, unde aleret Episcopus Presbyteros, Ministros, curam gereret orphanorum, virginum, viduarum,

pauperum, hospitalitatem exerceret, ferret opem fidelibus Religionis causa aut carcere detentis aut ad metalla damnatis, necessaria quæque compararet pro luminaribus, sacris vasis, libris, agapis, quod ecclesiastici convivii genus erat.

2. Ipse Christus, cum hanc societatem instituit, ei communia bona esse voluit, hoc est, pecuniam collectam ex fidelium oblationibus (1), habuitque loculos (2), cum quibus Apostolis, discipulis, pauperibus opitularetur. Christi exemplum sequuti sunt Apostoli (3); deinde vero, cum eorum successores ecclesiæ regimini præsuérunt, eadem omnino ratio rerum fuit (4).

(1) «Euntes, emamus ducentis denariis panes;» scriptum est apud Marcum VI 57; apud Lucam IX. 15. seq.: «eamus, et emamus in omnem hanc turbam escas;» apud Joannem IV. 8. «discipuli ejus abierant in civitatem, ut cibos emerent.» An emi aliquid potuisset, nisi aut Christus, aut cum ejus consensu Apostoli ab offerentibus pecuniam acceperissent?

(2) Joannes XII. 6; XIII. 29. Vulgata habet loculos; sed in græco textu, à fidelibus oblatum, positum dicitur in marsupio, quod *fiscum Reipublicæ Domini* appellat Augustinus, Enarrat. in Psalm. 146 n. 17 opp. t. 4 col. 1648 ed. cit.

(3) Actor. II. 44. IV. 54. V. 1 seq. Confer Tertullianum, de Fug. in persequit. c. 12 p. 572 ed. Ven. 1744; Origenem Hom. 15. in Matth. c. 15 p. 675 seq. t. 5; S. Cyprian. Testimon. ad Quirin. l. 5 n. 5 p. 46, et de Oper. et eleemosyn. p. 144 ed. Amstelæd. 1700.

(4) S. Justinus M. Apol. 167 p. 83 ed. Paris. 1742; Tertullianus Apolog. c. 59 p. 54. ed. cit. Adeundus doctissimus Mamachius -del Diritto libero della Chiesa di acquistare, e possedere. l. 2. c. 2. §. 2 p. 251 seq., à quo hæc omnia copiose, diligenterque explicantur. Confer præterea Anselmum Desing in opere, cui titulus; «Se le ricchezze del Clero nocevoli sieno alla Republica.»

3. Hæc autem bona non aliqua hominum lege, sed Christi voluntate, et exemplo Ecclesia acquisivit. Nam Christianorum Republica contra eorum, qui tunc imperio potiebantur, voluntatem à Christo fuerat constituta; neque civiles leges, quibus tunc orbis terrarum regebatur, cæctum hominum non earum jure sociatum, aliquid acquirere, ac retinere permittebant. Quare si hæc societas contra id, quod esset humana lege præscriptum, bona habuit, auctoritate ipsa Christi; consequens est, ut ab Ecclesia divino jure acquirantur, ac retineantur bona; atque hoc jus divinum agnoverunt Apostoli, et eorum successores, qui hæc Ecclesiæ bona esse voluerunt, cum eadem esse vellent leges ethnicorum, quorum tunc dominatu omnia tenebantur (1).

(1) Consule Mamachium l. c.

4. Donec ethnici rerum potiti sunt, Ecclesiae bona praesertim fuerunt res mobiles, quae in illis ærumnis facile celari, asportari, ac distribui poterant. Verum et hac tempestate non desuerunt bona immovilia; et sane edicto Constantini, ac Licinii ethnici jussi sunt Christianis ea restituere, quae hoc temporis intervallo rapuerant (1). Data Christianis pace à Constantino, Ecclesia bonis immobilibus abundare coepit, et multa ei per contractus inter vivos tributa, multa testamento relicta sunt. Ipsi etiam Christiani Imperatores certam pecuniae vim ex publico ærario Ecclesiae solvi voluerunt (2); quam liberalitatem, à Juliano Apostata sublatam, Marcianus restituit (3): et saepe etiam ethnicorum templa, eorumque redditus Ecclesiis adscripserunt (4).

(1) Confer Eusebium Hist. l. 10 c. 5 p. 482, et de Vit. Constantini l. 2 c. 59 p. 555 ed. Cantabrig. cit., et Lactantium de Mort. persecut. c. 48 p. 244 opp. t. 1 ed. Paris. 1748. Hos autem Eusebii, et Lactantii locos solide, ac diligenter expendit Gl. Mamachus del Diritto libero etc. l. 2 c. 2 §. 3 p. 558 seq.

(2) Vide Eusebium Histor. l. 10 c. 6 p. 186, et Sozomenum Histor. l. 5 c. 5 p. 186 indic. ed. Cantabrig.

(3) Leg. 12 Cod. de Sacros. Eccles.

(4) L. 20 Cod. Theodos. de Pagan.

5. Scilicet ut Gentes Christianae Religionis lucem accipere coeperunt, consequens erat, ut Ecclesia, quam Ethnici inter vetita collegia recensebant, et ideo nihil ei donari, aut testamento relinqui sinebant (1), civilibus quoque legibus sanctissima, et omni jure instituta societas haberetur. Cur igitur frui non debebat juribus societatum, quae legibus probatae erant, quibus aut per contractum inter vivos, aut per testamentum quidquid acquirere licebat? Itaque civiles leges hoc jus Ecclesiae agnoverunt, et confirmarunt (2); quin etiam actum est de conservandis bonis Ecclesiarum, quorum est vetita alienatio (3); deque acquirendis bonis clericis, aut monachi sine heredibus, ac sine testamento morientis, quae adscripta sunt Ecclesiae, ac monasterio, cui vivens addictus fuerat (4).

(1) Leg. 8 Cod. de Haered. instit.

(2) Leg. 1 Cod. de Sacros. Eccles.

(3) Leg. 14 Cod. de Sacros. Eccles., Auth. de Non alien. aut permut. cap. 1 et 3 Collat. 2.

(4) Leg. 1 Cod. Theodos. de Bon. cleric.

6. Initio omnium Ecclesiae honorum cura, et administratio

erat penes Episcopum, qui illam Oeconomus, aut Archidiacono committebat, et hi, finito officio, gestae administrationis rationem Episcopo reddere debebant (1). Unus erat eorum honorum cumulus, unde alebantur Episcopus, et clerici, qui Ecclesiae erant addicti, pauperes opem accipiebant, detrahebantur impensae, quas pro Ecclesiae fabrica, ornatu, suppellectile, ceterisque rebus facere oportebat. Postea visum est bona Ecclesiastica in certas veluti partes dividere; et sua Episcopo, sua clericis, sua item pauperibus, sua denique Ecclesiae fabricae pars attributa est (2).

(1) Can. 21 c. 16 qu. 7.

(2) Hanc in quatuor partes divisionem honorum Ecclesiae memorant, Simplicius P., Ep. 3 ad Florent. apud Labbæum Concil. t. 5 col. 96 ed. Ven., Gelasius P. Ep. 9 ad Episc. Lucan. c. 27 col. 521 eod. loc., et Gregorius M. Ep. 11 l. 4 col. 691, Ep. 12 l. 5 col. 757, Ep. 7 l. 8 col. 900, Ep. 64 l. 11 col. 1150 et 1151, et Ep. 44 l. 15 col. 1249. opp. t. 2 ed. Paris. cit. Verum Synodus Bracarensis I, can. 7 col. 551 t. 5 collect. Harduini, tantum constituit partes tres, quarum unam Episcopo, alteram clericis, tertiam adflictiis, et Ecclesiae luminaribus adscribit. In hac autem partitione Episcopo hospitalitas exercenda relinquebatur.

(N. S. Bonorum Eccles. supremus moderator semper Episcopus habitus est: Syn. Tolet. III can. 19; Cojac. an. 1050, cap. 5 — In nostra Hisp. Eccl. id moris fuit saec. VI, ex praescripto Syn. Bracar. I, cap. 21, alias can. 58, ut oblationes per annum collectae, et apud alterum ex clericis servatae, semel aut bis in anno inter omnes Eccl. ministros distribuereentur. V. Syn. Hispal. II, can. 9; Tolet. IV, can. 48, alias 47.

Inconcussa fuit in Hispania triplex honorum divisio, Syn. Brac. I can. 7 sancita. Eam enim innuunt Syn. Tarrac. can. 8, Bracar. II can. 2, Tolet. IV can. 55 alias 52, Emerit. can. 16; quam quidem usitatam in Hispania consuetudinem refert Syn. Agripinensis cap. 6. Peculiaris revera est forma, quam praescribit Syn. Emerit. can. 14, decernens, quod tertia Subdiaconis, et Clericis tribuatur, ut à Primihero, juxta quod in officio eos Episcopus praesent esse intentos, ita singulis dispensetur. Immo poterat Episcopus alios Clericos praeter alios condigna meritis largitione, de rebus Ecclesiae remunerare: Ead. Synod. can. 15.

Vetus canonica reddituum Ecclesiasticorum distributionis regula, et Oeconomorum usus tum primum exolescere coepit, ubi et Ecclesiis Parochialibus certi redditus adscripti sunt, et honorum Ecclesiasticorum cura ad singulos Beneficiarios devoluta est; quod quidem neque eodem tempore, neque eadem prorsus ratione obtinuit. — In Hispania, quum primo canonica vivendi methodus restituta est, Oeconomorum etiam, et Dispensatorum officium restitutum coepit, uti adparet ex Synod. Compost. an. 1056, Cap. 1).

7. Denique certi redditus Parochialibus Ecclesiis adscripti sunt, et clericis, qui pridem ex Ecclesiae, cui erant additi, redditibus alebantur, certa concessa sunt Ecclesia bona, quorum curam gererent, et ex quibus perciperent necessaria ad vitam

honeste traducendam. Hodie igitur sua sunt bona clericis, et sua item Ecclesiis, quæ utraque separatim administrantur. Bona hæc temporalia dicimus, quod eorum reditus impenduntur in temporales usus Ecclesiarum, et clericorum; verum cum semper ecclesiastica sint, eo censenda sunt jure, quo censentur bona Ecclesiarum; quæ sine legitima venia distrahi nequeunt, et quibus nemo, tamquam profanis bonis, uti, et abuti potest suo arbitratu.

• Hec referas novis. Concordati quæ sequuntur:

Art. 51 • Reditus annuus cuiusve archiepiscoporum in dotem assignatus, erit ut sequitur:

- Toletano, centum sexaginta millia argenteorum, vulgo *reales de vellon*;
- Hispalensi et Valentino, centum quinquaginta millium;
- Compostellano et Granatensi, centum quadraginta millium;
- Burgensi, Cæsaraugustano, Tarraconensi et Valisoletano, centum triginta millium.

• Annuus vero reditus singulis Episcopis attributus erit: Barcinonensi, et Malitiansi, centum decem millium argenteorum ut supra;

- Gaditano, Carthaginensi, Cordubensi, et Malacitano, centum millium;
- Almeriensi, Abulensi, Pacensi, Canariensi, Conehensi, Gerundensi, Oscensi, Gienensi, Legionensi, Illerdensi, Lucensi, Majoricensi, Auriensi, Ovetensi, Palentino, Pampilonensi, Salmaticensi, Santanderiensi, Segoviensi, Terulensi et Zamorensi, nonaginta millium;

• Asturicensi, Calaguitano, Cluniensi, Cauriensi, Guadicensi, Jacensi, Minoricensi, Mindoniensi, Oriolensi, Oxoniensi, Placentino, Segobricensi, Seguntino, Tirasonensi, Derthusensi, Tudensi, Urgellensi, Vicensi et Victoriensi, octoginta millium;

• Titularii Indiarum Patriarchæ, quando Archiepiscopatum, aut Episcopatum proprium non habeat, centum quinquaginta millium, deducta ex hac quavis alia quantitate, quam ecclesiasticæ pensionis, vel altero quocumque titulo, à publico Ærario percipiat:

• Antistites, qui Cardinalatus honore aucti sint, viginti millia argenteorum supra assignatam sibi dotem obtinebunt:

• Episcopis auxiliariis Septensi, et Nivariensi, itemque Priori *Ordinum Militarium*, annuus quadraginta millium argenteorum reditus attribuetur.

• Hujusmodi reditus nullam prorsus deductionem patientur, neque ob sumptus Bullarum, quos Regnum in se recipiet, neque ob alios, qui in Hispania pro his occurrerint.

• Gauderunt insuper Archiepiscopi et Episcopi suis palatiis, pomariis, hortis, aut ædibus, quæ in qualibet Diocesis parte ipsorum usui ac solatio destinatæ, et minime alienatæ fuerint...

Art. 52 • Primæ post Pontificalem Sedi in Toletana Ecclesia, annuus viginti quatuor millium argenteorum reditus assignatur: cæteris, in aliis metropolitans, viginti millium; in Suffraganeis, decem et octo millium; in collegiatis, quindecim millium.

• Dignitates, et canonici *de officio*, in singulis metropolitans, annuo reditu fruuntur decem et sex millium argenteorum; in suffraganeis, quatuordecim millium; et canonici *de officio* in collegiatis, octo millium.

• Canonici reliqui, quatuordecim millia argenteorum in Ecclesiis metropoli-

tanis, duodecim millia in suffraganeis, et sex millia ac sexcenta in collegiatis, obtinebunt.

• Beneficiatis seu capellanis adsistentibus annuus reditus assignatur, octo millium argenteorum, in metropolitans; sex millium, in suffraganeis, et trium millium, in collegiatis.

Art. 53. • Pro parochiis, in urbanis Parœciis, annuus reditus intra tria, et decem millia argenteorum, constituitur: in ruralibus vero, minimum reditus duo millia et biscentum attingent.

• Coadjutores et œconomi intra duo et quatuor millia argenteorum obtinebunt.

• Præterea tum parochi proprii, tum coadjutores fruuntur ædibus eorum habitationi addictis, necnon hortis, seu possessionibus, quæ venditæ minime fuerint, et vulgari nomine *iglesiarios, maasos*, vel alio appellari consueverunt.

• Itemque parochi proprii, et sui coadjutores ex *juribus stolæ*, et oblationibus vulgo *pie de altar*, partem cuique respondentem percipient.

Art. 54. • Ad sumptus divini cultus explendos, Ecclesiæ metropolitanæ intra nonaginta et centum quadraginta millia, suffraganeæ intra septuaginta et nonaginta; ac collegiatæ intra viginti ac triginta millia argenteorum, annuatim habebunt. Pro iis vero, qui administrationis et sacræ visitationis causa extraordinarie requiruntur, singulis metropolitans intra viginti et triginta, et suffraganeis intra sexdecim et viginti millia argenteorum annua viæ conferentur.

• Ad cultum in parœciis, præter casualia emolumenta, aliaque pro nonnullis functionibus in diocesis taxis præfixa, vel præfigenda, annua summa, mille argenteis nunquam inferior, unicuique Ecclesiæ assignabitur.

Art. 55. • Seminariis conciliaribus, juxta necessitatum, et circumstantiarum varietatem, intra nonaginta et centum viginti millia argenteorum quotannis attribuentur.

• Regium Gubernium sustentationi domorum et religiosarum familiarum, de quibus in articulo vigesimo nono mentio fit, aptiori, qua par erit, ratione prospiciet.

• Quod ad cœnobita sanctimonialium sustentanda refertur, quæ articulo trigessimo statuta sunt, servabuntur. ....

Art. 56. • Quæ in superioribus articulis statuta est, cultui, ac clero reddituum assignatio, ita quidem intelligetur, ut cum per circumstantias liceat, augeri possit. Nihilominus, si quibusdam in casibus, ob peculiare causas, aliqua ex assignationibus articulo trigessimo quarto præstitutis, impar dignoscatur, Regium Gubernium, ut conveniens fuerit, rei providebit. ....

Art. 58. • Fundi, quibus assignatæ Cultui et Clero doti satisfiat, erunt:

1. • Proventus bonorum stabilium, quæ per legem die 3 Aprilis 1845 latam, clero ipsi restituta sunt.
2. • Proventus *Cruciatæ*.
3. • Proventus bonorum pridem spectantium ad commendas, et magistratus quatuor Ordinum Militarium, vacantes et vacaturos.

4. • Impositio super urbana, rustica, et pecuaria proprietate, ea rata, quæ ad prædictæ dotis complementum necessaria sit, ratione habita proventuum, de quibus in 1, 2 et 3 paragraphis mentio fit, aliorumque reddituum, qui deinceps, prævio Sanctæ Sedis assensu, in id ipsum assignentur.

• Clerus hujusmodi impositionem exiget, sive fructus, sive speciem, sive numeratam pecuniam percipiendo, juxta conventiones, quas præcedenter cum provinciis, populis, parochiis, aut privatis personis, inire poterit; et

• quoties necesse sit, publici Magistratus ei ad ipsam impositionem exigendam auxilio erunt, adhibitis ad id mediis, quæ pro vectigalium exactione præscripta habentur.

• Præterea; bona omnia ecclesiastica, præcitata anni 1845 lege haudquam comprehensa, et nondum alienata, Ecclesiæ statim et sine mora restituentur; iis, quæ ex spectantibus ad virorum Cœnobîa, adhuc remanent, minime exclusis....

• In iis exequendis, quæ hoc articulo statuuntur, omnia prædicta bona pro suo justo valore, et quibuscumque oneribus deductis, imputanda erunt.

Art. 59. • Regium Gubernium, quoad suarum partium est, salvo cætero, quin jure Diœcesanorum Præsulum proprio, necessariis adhibitis providentiis, efficiet, ut illi, quos inter bona ad cappellanas, piasque fundationes spectantia, distributa fuerint, caveant de mediis ad onera adimplenda ipsis bonis adnexa.

• Similiter providebit, ut pari modo piis oneribus satisfiat, quibus bona ecclesiastica hac cum obligatione alienata, affecta existat.

• Solum porro Gubernium semper cavet de implemento onerum iis bonis adjectorum, quæ utpote ab hujusmodi obligatione immunia diventita fuerint.

Art. 40. • Omnia memorata bona, proprietatis jure ad Ecclesiam pertinere, ejusque nomine, per clerum usufruenda et administranda fore, declaratur.

• Cruciatae proventus Ordinarii Præsules, in sua quisque Diœcesi, utpote facultatibus Bullæ ad hoc instructi, administrabunt, ad eos erigendos juxta normam in ultima prorogatione Apostolice ad rem Indulti præscriptam; salvis obligationibus, quibus iidem proventus, vi conventionum cum Sancta Sede intarum, obnoxii sunt. Ratio et forma dictæ administrationis obeunda, collatis inter Sanctitatem Suam, et Regiam Majestatem consiliis, statuentur.

• Itemque Ordinarii administrabunt proventus quadragesimalis Indulti, eos Beneficentiæ institutis et charitatis operibus in propriis Diœcesibus impendendo, servata forma Apostolicarum concessionum....

Reg. decret. 21 Nov. 1851 de parochiarum in *urbanas* et *rurales* divisione, deque duplici *ruralium* specie (de *primera* y de *segunda* clase) conceptum est, rem ex majori vel minori incolarum numero definiens. Alia decreta, 29 ejusd. mensis et an., et 30 Apr. 1852, statuta insthic pro clero dotes, in effectum perducere præscribere; magna tamen ex parte in suspensio reliquerunt de parochiis in proposito decisum, donec nempe compleatur nova parochiarum ordinatio et circumscriptio, ipsius Concordati art. 24 disposita.

Decretum 19 Jul. 1852, quatuor Regal. Capellas, ex quibus duæ Toleti, ceteræ vero Hispalis et Granatæ existunt, ordinat; et ipsarum Capellanis annuam dotem, vulgo de 11000 *reales*, adjudicat. Regiæ schedulæ 30 Sept. ejusdem an. 1852, quid clero cathedrali ac parochiali diœcesium, quas dicimus de *Santiago de Cuba* et de *la Habana*, singulis annis tribuendum sit, consignant.

Concordati art. 29 et 30, transcriptis nuper ex 35 verbis citati, l. 1 pagg. 558—59 literaliter exprimuntur.

Quantum ad art. 59, habendum præ oculis decretum 10 Apr. 1852, adsent. R. Nuntio Apost. latum, cujus vi instituti cætus vulgo «comisiones investigadoras de memorias, aniversarios y obras pias.» Aliud decretum 30 ejusd. mens. et an., quod consentiente pariter S. Sedis Nuntio prodiit, derogatam voluit leg. 19 Aug. 1841, ad capellanas colativas jurispatronatus fa-

miliaris pertinentem; easque proinde subsistentes pronuntiavit, ac deferendas ex fundationum legibus, quo *sine effectu retroactivo*, ut ajunt, fieri posset, decissit.

TITULUS XIV.

DE PRÆBENDIS ET BENEFICIIS.

1. QUID BENEFICIUM?—2. BENEFICIORUM INTER CLERICOS DISTRIBUTIO—3. BENEFICIA A PRÆBENDIS DISTINGUUNTUR.—4. ET 5. EORUM INDOLES.—6. PRÆCIPUUM CLERICORUM OFFICIUM—7. ET 8. BENEFICIA RESIDENTIARIA, ET NON RESIDENTIARIA.—9. MAJORA ET MINORA.—10. SECULARIA, ET REGULARIA.—11. COLLATIVA, ELECTIVA, PATRONATA.

1.

BENEFICII nomen apud Latinos scriptores significat prædium fiscale, quod ducibus, ac militibus optime de Republica meritis ab Imperatoribus concedebatur, ut ex eo perciperent necessaria ad vitam traducendam, suoque deinceps sumptu stipendia facerent (1). Prædia hæc etiam Ecclesia tribuere cœpit clericis de ea bene meritis, ut iis fruerentur, dum ipsis vita suppeditaret, eaque prædia, beneficia, beneficiati autem dicti sunt clerici, qui eadem obtinuerant. Raræ initio erant hujusmodi concessiones; atque, ut plurimum, breve temporis intervallum comprehendebant (2), quo finito, vel mortuo clerico, cui data fuerant, prædia ad Ecclesiam revertebantur (3).

(1) Consule Du-Cangium Glossar. med. et infirm. Latinit. verb. Beneficium, Baronium ad an. 502 t. 9 §. 22 p. 20 ed. Luc.; Thomassinum Vet. et nov. Eccles. disciplin. p. 2 l. c. 15 n. 3.

(2) Concilium Agathense can. 7 et can. 22 col. 999 et 1000 t. 2 collect. Concil. Harduini; Aurelianense I, can. 23 col. 1011. ibid; Symmacus P. Ep. 5 ad Casar. Arelaten. c. 1 col. 425 t. 5 concil. Labbæi ed. Ven.

(3) Can. 61 c. 16 qu. 1.

(N. S. Antiquissimo Ecclesiastico jure, quum Ecclesiæ bona inter Clericos dispertirentur, ea tantummodo ratio habita fuit, ut quantum quisque indigeret, tantundem acciperet; vel quantum studii in peragendis Ecclesiasticis Officiis impenderent, ut decrevit Syn. Emerit. can. 14; aut quantum Episcopus existimaret, uniuscujusque Clerici operas esse pendendas: Ead. Syn. can. 15: S. Cyprianus, Epist. 11 alias 6. inter abusiones in Ecclesiam sua ætate inductas, illam recenset, quod Clerici, spreta communi eum Episcopis vivendi ratione, singuli per hebdomadas, vel per menses æquales acciperent portiones.

Nonnisi V sæculo primum reditus Ecclesiastici in tres, quatuorve portiones dividi cœperunt, Ecclesiæ, Episcopo, Clericis, et Pauperibus adsignatas. In Hispania, uti alibi animadvertimus, tribus tantummodo portionibus Ec-